

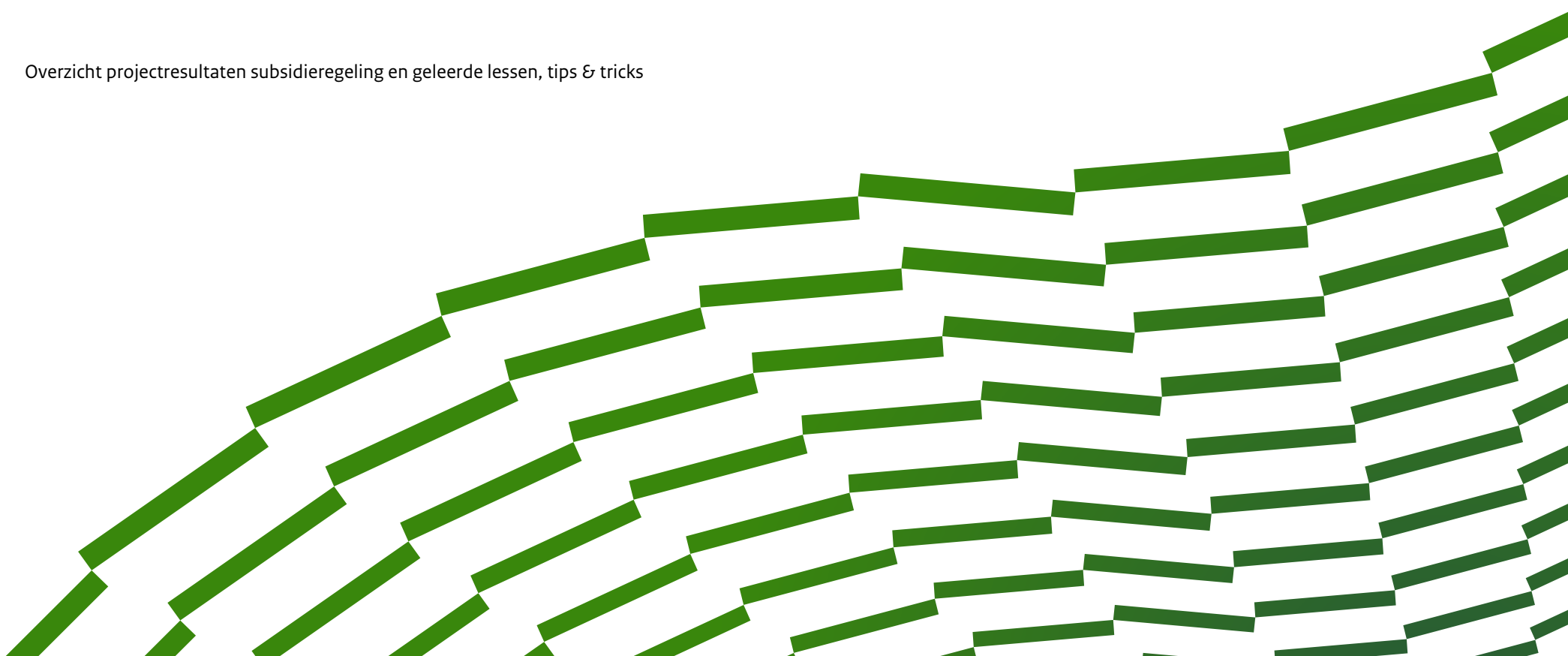

Praktijkgids

Samen beslissen met kwetsbare ouders

Overzicht projectresultaten subsidieregeling en geleerde lessen, tips & tricks

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1. Veerkrachtig Samen Beslissen met kwetsbare ouderen	4
2. STERK: Samen beslissen met Topics-SF in Eerstelijns Regio's en in de Keten	7
3. Samen beslissen met ouderen met kanker	11
4. ACP in de eerste lijn	14
5. Verbetering van de besluitvorming wel of geen ic-opname en reanimatie bij ouderen door middel van de gepersonaliseerde transmurale behandelgrenzen gesprekshulp	17
6. Beslissen bij vraagstukken kwetsbare ouderen in de laatste levensfase; proactieve zorgplanning-ACP in Drenthe	19
7. Langer verantwoord thuis bij dementie ; uitkomsten benutten voor Samen beslissen met kwetsbare ouderen en hun mantelzorgers	22

Inleiding

Deze digitale brochure van Zorginstituut Nederland verschijnt ter gelegenheid van de conferentie Samen beslissen met kwetsbare ouderen op 28 september 2023. Het is een overzicht van de projecten die zijn opgezet met behulp van de subsidieregeling ‘Samen beslissen’ jaargang 2021 - Samen beslissen met kwetsbare ouderen. Naast een korte inhoudelijke samenvatting komen praktische vragen aan bod. Wat zijn de behaalde resultaten? Wat ging goed? Wat zou een volgende keer anders kunnen?

Om in een oogopslag te zien welke tool handig is voor praktijk of als voorbeeld, staat onderaan bij ieder project een tabel met daarin de producten die tot nu toe tot stand zijn gekomen. Die zijn ingedeeld in vijf categorieën met ieder een eigen kleur.

Ingezette instrumenten
Ingezette methoden
Opgeleverde producten*
Gebruikte scholing
Overig

* Producten die opgeleverd zijn tot en met 1 januari 2024.

Daarmee is deze brochure meer dan alleen een lijst met praktische Samen-beslissen-tools die u in de praktijk kunt inzetten om kwetsbare ouderen de zorg te bieden die zij nodig hebben. Het is ook een praktijkgids, met tips en aanbevelingen voor iedereen die van plan is om zelf een Samen-beslis-tool te ontwikkelen, bijvoorbeeld een keuzehulp, handleiding, instructie of app. Bij ‘Samen beslissen’ draait het om samen doen!

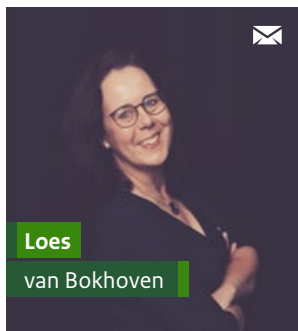
1. Veerkrachtig Samen Beslissen met **kwetsbare ouderen**

In dit project heeft MCC Omnes een geïntegreerd, transmuraal model ontwikkeld van proactieve zorgplanning voor kwetsbare ouderen. Daarin gaan kwetsbare ouderen samen met hun eerstelijns zorgverleners vroegtijdig in gesprek over de behandelwensen en keuzes voor toekomstige zorg. Er wordt ook informatie betrokken bij zorgverleners uit de tweede lijn over de belasting en te verwachten uitkomsten van eventuele behandelingen. Zo kunnen ouderen in overleg met hun zorgverleners aangeven welke zorg het beste bij hen past, afgestemd op hun persoonlijke situatie. En zorgverleners wisselen deze uitkomstinformatie uit om die zorg ketenbreed te realiseren.

Uitvoerders

MCC Omnes i.s.m. Universiteit Maastricht, Radboud UMC, Burgerkracht Limburg, Netwerk 100, Meditta/HOZL/NEO huisartsenzorg, Zuyderland Medisch Centrum, Zuyderland Zorg, Meandergroep Zuid-Limburg, Cicero Zorggroep, Vivantes Zorggroep, ZZG, CZ

Projectleider

Wat ging goed?

Burgers betrekken (via sleutelfiguren een bredere groep bereiken), met focusgroepen werken, digitale oplossingen realiseren, interprofessionele aanpak hanteren, gericht gebruikmaken van bestaande materialen, aanpak vervlechten met andere initiatieven in de regio.

Wat kan volgende keer anders?

Tijdspad minder optimistisch inrichten, inzetbaarheid van medewerkers trachten te behouden tot en met het einde van de looptijd van het project.

Welke uitkomst informatie is gebruikt?

De basis voor (de registratie van) uitkomst informatie in de interprofessionele samenwerking is de landelijke Leidraad Proactieve Zorgplanning.

Waar is meer informatie over dit project te vinden?

Op het digitale platform <https://zorgwensenvoorlater.nu/> is meer informatie beschikbaar. Hierop staan alle gebruikte instrumenten, methodieken, producten en scholing.

1. Veerkrachtig Samen Beslissen met kwetsbare ouderen

Ingezette instrumenten	Beschrijving	Waar te vinden?
Leidraadformulier Proactieve Zorgplanning	Landelijke leidraad als centrale basis voor gegevensuitwisseling waarmee alle beroepsverenigingen en Patiëntenfederatie hebben ingestemd.	Leidraad proactieve zorgplanning
STEM	Digitale test over typering van persoonlijke denkwijze over Sterven op je Eigen Manier.	Stichting STEM
Implementatietool proactieve zorgplanning Nijmegen	Eerder ontwikkelde toolkit om proactieve zorgplanning bij ouderen in de regio Nijmegen een impuls te geven.	NEO Huisartsenzorg Implementatietool

Ingezette methoden	Beschrijving
Trio interviews	Vragen aan patiënten, huisartsen en medisch specialisten over verwachtingen, gedeelde informatie en behoeften.
Burgerbijeenkomsten/persona ontwikkeling	Tijdens bijeenkomsten met ouderen is het thema besproken en zijn mensen geworven om verdere uitwerking mee vorm te geven. Persona's zijn personen waarmee mensen zich kunnen associëren.
Focusgroepen	Gestructureerde gesprekken tussen huisartsen en medisch specialisten over casuïstiek van kwetsbare ouderen in de transmurale samenwerking.
Data journey met expertteam	Uitwerken van proces van gegevensverzameling en -uitwisseling, gericht op proactieve zorgplanning voor kwetsbare ouderen.
Presentatie en stand 'Parkstad Gezondheidsbeurs'	Ingerichte informatiestand met test vragen voor persona's. Aan burgers is gevraagd wat de voorkeuren omtrent materialen betreffende depersona.
Enquêtes	Specifieke vragen als nulmeting en vervolgmeting voor de deelnemers aan de gespreksvaardigheidstraining om de impact en ervaring van de training te meten.
Burgercampagne Een goed gesprek over prettig ouder worden	Hulpmiddelen: flyer, tekstbericht voor nieuwsbrieven, LinkedIn-bericht, voorlichting over het project in Zuydwester /HOZL (niewsbrieven huisartsen) en stappenplan voor groepsbijeenkomst over burgerbewustzijn.

Opgeleverde producten	Beschrijving
Platform Zorgwensenvoorlater.nu	Website waarop alle lessons learned, materialen en uitwerkingen zijn gebundeld en beschikbaar voor iedereen.
Interactieve PDF Veerkrachtig Samen beslissen - wegwijzer 19 juni 2023.	Een interactief document met bestaande informatie over gesprekshulpen en ondersteuning voor verschillende type personen bij Samen beslissen.
Publicaties/artikelen	<ul style="list-style-type: none"> 'Advance care planning with older adults; one size does not fit all!' Gerger, H., Van Dijk-de Vries, AN, Moser, A. Jochem, I., Veenstra, M. Perry, M., & Van Bokhoven, MA. <i>Adjusting advance care planning to older people's needs: results from focus groups and interviews.</i> BMC Health Services Research 2024 (10.1186/s12913-023-10491-x)
Data journey	PowerPointpresentatie waarin de datastroom rond Samen beslissen in kaart is gebracht.
Video als samenvatting van de gehele projectperiode	https://vimeo.com/881587004

1. Veerkrachtig Samen Beslissen met kwetsbare ouderen

Gebuurkte scholing	Beschrijving
Training en e-learning	Interprofessionele training proactieve zorgplanningsgesprekken voor wijkteams.
Avond bijeenkomst huisartsen Limburg	'Samen beslissen met kwetsbare ouderen' en 'Transmurale gegevensuitwisseling, hoe doe je dat?' Presentatie van proces en maatwerkplan voor huisartsen over Samen beslissen met kwetsbare ouderen, inclusief digitale registratie en uitwisseling.
EAPC-congres Rotterdam van 15 tot 17 juni 2023	"Alleen ga je sneller, samen kom je verder" Presentatie van transmurale aanpak proactieve zorgplanning in de regio dankzij samenwerking diverse projecten.
Wenckebach-symposium Limburg, 13 oktober 2023	'Wensen voor later;... meerwaarde voor de prater' Interactieve workshop door huisarts en medisch specialist.
Netwerk 100-bijeenkomst Nijmegen, 3 november 2023	Transmurale gegevensuitwisseling in het kader van Advanced Care Planning (ACP).

2. STERK: Samen beslissen met Topics-SF in Eerstelijns Regio's en in de Keten

In dit project van Gezondheidscentrum Didam verkenden huisartsenpraktijken en ziekenhuisafdelingen geriatrie in drie regio's hoe ze Samen beslissen met kwetsbare ouderen in hun eigen praktijken en in de keten kunnen toepassen met de PROM TOPICS-SF. Dit gebeurt via voorbereiding door ouderen met behulp van de Samen Beslis Hulp, training van zorgverleners, facilitering van digitale gegevensuitwisseling en bewustwording onder ouderen en naasten.

Uitvoerders

Gezondheidscentrum Didam, Vilans, KBO-PCOB, KBO Brabant, Room to, Zorggroep DOH/SGE/POZOB, Zorggroep Syntein, Rijnstate ziekenhuis, Catharina ziekenhuis, Maasziekenhuis Pantein, NVKG, V&VN PVK-POH, Laego, Ineen, VGZ, MantelzorgNL, RadboudUMC, werkgroep TOPICS-MDS

Projectleider

SAMEN
BESLISSEN
met ouderen

Wat ging goed?

- 1) Feedback van ouderen en zorgverleners uit de eerste lijn gebruiken om de vragenlijst ook in de eerste lijn bruikbaar te maken. Het heeft een nieuwe naam opgeleverd: Samen Beslis Hulp en een bredere toepasbaarheid in meerdere settingen.
- 2) Vlogs maken waarin zorgverleners zelf vertellen wat deze manier van werken hen en de ouderen oplevert. De inspiratie en het enthousiasme spat ervan af, wat andere zorgverleners veel sneller prikkelt om er ook mee aan de slag te gaan.

Wat kan volgende keer anders?

Veel sneller een testsetje maken met de boodschap voor de huisartspraktijken: ga het gewoon eens uitproberen! Door het te doen, kwamen mensen over de streep.

Welke uitkomst informatie is gebruikt?

In het project is gebruikgemaakt van de PROM TOPICS-SF als uitkomstmaat. Dit is een generieke PROM voor kwetsbare ouderen die steeds meer wordt gebruikt in ziekenhuizen en huisartsenpraktijken. De TOPICS-SF is een vragenlijst die inzicht geeft in hoe ouderen hun gezondheid op verschillende levensdomeinen ervaren. Aan deze PROM zijn samen-beslisvragen toegevoegd, waarbij aan ouderen wordt gevraagd wat zij het belangrijkste vinden om te bespreken en wat hun persoonlijke doelen zijn. Samen vormen ze een geheel: de Samen Beslis Hulp. Centraal staat de beleving van de oudere zelf, niet de observatie van de zorgverlener.

Waar is meer informatie over dit project te vinden?

Vrijwel alle ingezette instrumenten, methoden en opgeleverde producten zijn beschikbaar via de Toolbox Samen beslissen met ouderen op de pagina: Samen beslissen met ouderen (vilans.nl) en op de website van [Samen beslissen \(vilans.nl\)](http://Samen beslissen (vilans.nl)).

2. STERK: Samen beslissen met **Topics-SF** in Eerstelijns Regio's en in de Keten

Ingezette instrumenten	Beschrijving	Waar te vinden?
PROM TOPICS-SF	De TOPICS-SF is een generieke PROM voor kwetsbare ouderen die steeds meer in ziekenhuizen en huisartsenpraktijken wordt gebruikt. De TOPICS-SF is een vragenlijst die inzicht geeft in hoe ouderen hun gezondheid op verschillende levensdomeinen ervaren. Aan deze PROM zijn samen-beslisvragen toegevoegd, waarbij o.a. gevraagd wordt wat zij het belangrijkste vinden om te bespreken en wat hun persoonlijke doelen zijn. Samen vormen ze één geheel: de Samen Beslis Hulp. Centraal staat de beleving van de oudere zelf, niet de observatie van de zorgverlener. Door herhaaldelijk TOPICS-SF data te verzamelen, kunnen veranderingen in de gezondheid van de oudere gemonitord worden. De Nederlandse Vereniging voor Klinische Geriatrie wil TOPICS-SF data in de toekomst inzetten voor kwaliteitsverbetering.	TOPICS-SF NVKG - TOPICS-MDS
Voortgangsmonitor	Tijdens de projectperiode werden d.m.v. een voortgangsmonitor het proces, bereik en impact van de implementatie gevolgd.	Formats en vragenlijsten op te vragen bij de projectleider van Vilans.

Ingezette methoden	Beschrijving	Waar te vinden?
Ingesproken whiteboard animaties met uitleg over Samen beslissen	<ul style="list-style-type: none"> • Het zes stappen model voor Samen beslissen. • Multidisciplinair samen werken bij Samen beslissen. • Knelpunten bij Samen beslissen in het netwerk. • Tips bij Samen beslissen in het netwerk. 	
Kotter	De acht stappen van het verandermodel van Kotter ondersteunen de implementatie van de verandering in de organisatie. De toolbox 'Samen beslissen met de Samen Beslis Hulp' is opgebouwd volgens deze acht stappen.	
Projectstructuur	Een projectorganisatie met: <ul style="list-style-type: none"> • Afstemmingsmomenten met de verschillende gremia van Kernteam, projectleiders deelnemende zorggroepen/GEZ en de expert- en opschalingsgroep. • Digitale leer- en inspiratiesessies voor uitwisseling van ervaringen van deelnemers en overige geïnteresseerden. 	Informatie op te vragen via projectleider Vilans.
Ouderen stimuleren om hun rol te pakken bij Samen beslissen: KBO-Brabant	<ul style="list-style-type: none"> • Veel gestelde vragen tijdens de dialoogbijeenkomsten KBO-Brabant. • Artikelen in ledenmagazine <i>Ons</i>. • Artikel oktober 2022 'De vragenlijst helpt u om duidelijk te krijgen wat u graag wilt bespreken'. • Artikel maart 2023 'Nu alles is geregeld onderneem ik meer'. 	

2. STERK: Samen beslissen met Topics-SF in Eerstelijns Regio's en in de Keten

Ingezette methoden	Beschrijving
<p>Ouderen stimuleren om hun rol te pakken bij Samen beslissen: KBO-Brabant*</p> <p>* BO-PCOB houdt vanaf 2024 op te bestaan. PCOB zal per 1 januari fuseren met ANBO. Dat betekent dat de 'oude' website van KBO-PCOB vernieuwd zal worden. Het kan daardoor zijn dat niet alle bijgesloten linkjes werken. Zodra de nieuwe website klaar is, zal dit probleem verholpen zijn.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bijeenkomsten over Samen beslissen voor leden en niet-leden • Informatie over de Samen Beslis Hulp Vragenlijst en Samen Beslischulp zelf film en webinar in magazine van KBO-PCOB: <ul style="list-style-type: none"> o sept 2022 en febr 2023: artikel over Samen beslissen in de praktijk van Didam o okt 2023: artikel over een patiënt en nut van de Samen Beslis Hulp als gespreksmiddel
<p>Toolbox Samen beslissen (vilans.nl) ontwikkeld met o.a. communicatiehulpmiddelen</p>	<p>Hier beslissen wij samen met ouderen. Posters (3 varianten) om op te hangen in praktijken.</p> <p><i>Wil je? Dat beslissen wij samen!</i> Ansichtkaarten met verschillende vragen, bedoeld als teaser om bewustwording over Samen beslissen te bevorderen bij zorgverleners.</p> <p><i>Uw gesprek bij de dokter voorbereiden.</i> Wachtkamerfilmpje voor in de huisartsenpraktijk.</p> <p><i>Samen beslissen met kwetsbare ouderen in de huisartsenpraktijk.</i> Factsheet in starterspakket.</p>
<p>Ervaringsverhalen</p>	<p>Ervaringen van Samen beslissen met de Samen Beslis Hulp in vlogs gemaakt in huisartsenpraktijken:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Praktijkondersteuner Ouderenzorg uit Veldhoven. • Huisarts uit Didam. • Huisarts uit Veldhoven. • Praktijkondersteuner uit Didam.
Opgeleverde producten te vinden in de Toolbox	Beschrijving
<p>Samen beslissen met ouderen (vilans.nl)</p> <p>Samen Beslis Hulp en presentatie voor projectleiders</p>	<p>Door deze Samen Beslis Hulp in te vullen, zijn ouderen beter voorbereid op een gesprek met hun zorgverlener. Zo kunnen ze samen bespreken én beslissen over wat voor hen belangrijk is en wat het beste bij hen past! Want de zorgverlener heeft medische of zorgkennis, maar de oudere kent de eigen situatie het beste. www.samenbeslischulp.nl</p>
<p>Oplegger voor mantelzorgers</p>	<p>Soms wordt de Samen Beslis Hulp via een mantelzorger bij de oudere geïntroduceerd. Dit kaartje bevat uitleg voor de mantelzorger over de Samen Beslis Hulp.</p>

2. STERK: Samen beslissen met Topics-SF in Eerstelijns Regio's en in de Keten

Opgeleverde producten te vinden in de Toolbox	Beschrijving
Samen beslissen met ouderen (vilans.nl)	
Zakkaartje gespreksmodel Samen beslissen met ouderen	Dit zakkaartje is een hulpmiddel voor zorgverleners om de stappen van het gespreksmodel toe te passen.
Hulpmiddelen bij digitalisering van de Samen Beslis Hulp	<ul style="list-style-type: none"> • Beslisboom voor de digitale inzet van de Samen Beslis Hulp. • Requirements (als onderdeel voor het kunnen helpen bij het digitaliseren als je niet met de VIP-applicatie werkt in de eerste lijn. • Een praktijkwijzer voor de eerste lijn. • Een Q&A van de (te verwachten) veelgestelde vragen.
Hulpmiddelen voor inbedding in de dagelijkse werkprocessen	<ul style="list-style-type: none"> • Inbedding in het dagelijks werkproces (vilans.nl) met o.a. een aantal inspirerende voorbeelden.
Ouderen stimuleren om hun rol te pakken bij Samen beslissen: KBO-PCOB	<ul style="list-style-type: none"> • KBO-PCOB heeft een academie met veel informatie, films, webinar, aanmeldpagina voor bijeenkomsten en mensen kunnen bellen of mailen voor een groepsvoorlichting op hun afdeling. • Een aparte pagina voor de vrijwilligers die de voorlichting geven met alle presentaties die zij mogen gebruiken.
Vijf uitdagingen voor Samen beslissen in de ouderenzorg	Artikel KIZ special Samen beslissen (2023).
Artikelenreeks expert- en opschalingsleden	<p>Een artikelenreeks van interviews met een deel van de expert- en opschalingsleden ter verspreiding bij de eigen achterban.</p> <ul style="list-style-type: none"> • V&VN PVK-POH: https://www.vilans.nl/actueel/verhalen/samen-beslissen-ouderen-huisartsenpraktijk • Ineen: Samen beslissen, kwetsbare ouderen: Twee belangrijke thema's (vilans.nl) • Laego: Kaderhuisarts over Samen beslissen met kwetsbare ouderen (vilans.nl)
Artikel ervaringen deelnemende zorggroepen/GEZ	PRECIES: <i>Ouderen geven zelf vaak een hoger cijfer</i> , preciesdejuistezorg.nl, feb. 2023.
Slotartikel met oogst van project	Toolbox helpt huisartsen bij samen beslissen met ouderen (vilans.nl)
Artikel <i>Puzzelen in de Polder</i>	In dit artikel wordt beschreven hoe de concepten Positieve Gezondheid, Samen beslissen, advanced care planning en PROMS zich tot elkaar verhouden. Wanneer zijn welke concepten en welke tools van toepassing?
Artikel <i>Samen beslissen in het netwerk</i>	Dit artikel gaat in op de uitdagingen en kansen om samen te beslissen met ouderen wanneer er meerdere zorgprofessionals uit meerdere zorgorganisaties (bv ziekenhuis en huisartsenpraktijk) betrokken zijn bij een oudere patiënt.

Gebruikte scholing	Beschrijving	Waar te vinden?
E-learning	E-learning Samen beslissen met ouderen.	Samen beslissen met kwetsbare ouderen - DialogueTrainer

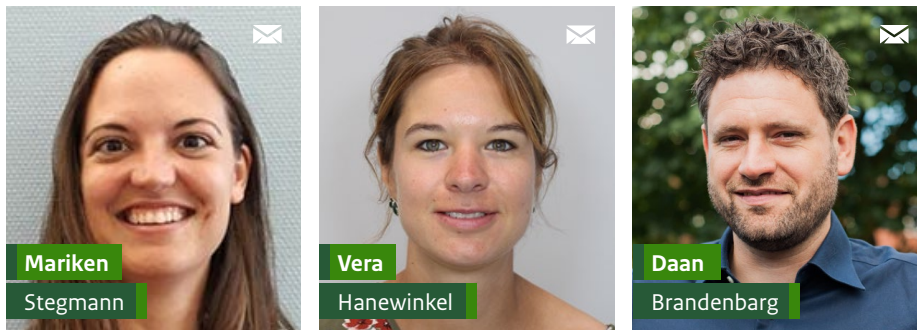
3. Samen Beslissen met **ouderen met kanker**

Het doel van dit project van UMC Groningen is om oudere patiënten met kanker in staat te stellen om samen met zorgverleners tot een passend behandelbesluit te komen. Het project ondersteunt zorgverleners bij het formuleren van gepersonaliseerde behandelopties voor ouderen met kanker. Medisch-technische informatie wordt samengebracht met informatie over kwetsbaarheid, behandeldoelen en bekende achtergrondinformatie uit de eerste lijn. De behandelopties worden doorgegeven aan betrokken zorgverleners, waaronder de huisarts, zodat deze waar wenselijk kan ondersteunen in de besluitvorming.

Uitvoerders

UMC Groningen - afdeling Eerstelijns geneeskunde en Langdurige Zorg, UMCG, Martiniziekenhuis Groningen, Wilhelminaziekenhuis Assen, MKB Startup Evidencio, Zorgbelang Groningen, NFK, Zilveren Kruis

Projectleider

Wat ging goed?

Verpleegkundigen een grote en sterke rol geven in zowel de projectgroep als de deelnemende implementatiegroepen.

Wat kan volgende keer anders?

Meer alternatieve mogelijkheden voor informatie-uitwisseling van ziekenhuis- en eerstelijns onderzoeken.

Welke uitkomst informatie is gebruikt?

Patiëntgerapporteerde uitkomsten gericht op functioneren van de patiënt. Aan de hand van algemene dagelijkse levensverrichtingen (ADL) en instrumentele activiteiten in het dagelijks leven (iADL)-vragen inventariseren verpleegkundigen wat patiënten kunnen. Dit wordt meegewogen in de besluitvorming over de behandeling. Uitkomst informatie wordt ingezet voorafgaand aan de behandeling, tijdens de besluitvorming.

Waar is meer informatie over dit project te vinden?

[Project 'Samen beslissen bij ouderen met kanker' \(umcg.nl\)](https://umcg.nl).

3. Samen beslissen met ouderen met kanker

Ingezette instrumenten	Beschrijving	Waar te vinden?
Outcome Prioritization Tool		Outcome Prioritization Tool (optool.nl)

Ingezette methoden	Beschrijving	Waar te vinden?
3 goede vragen	Vragen die de patiënt helpen om een open gesprek te voeren met de arts, waarbij de arts de juiste informatie kan geven.	3 goede vragen 3GV-FOLDER-RGB-2022.pdf (3goedevragen.nl) VISITEKAARTJE-3goedevragen-Huisartsen-RGB-2022.pdf 3GV-FOLDER-RGB-2022-1.pdf (3goedevragen.nl)
Begin een goed gesprek	Website met informatie over Samen beslissen, tips en ervaringen, links naar tooling.	Home - Begin een goed gesprek
Nadenken over een behandeling met een keuzehulp	Stappen die aan bod komen: <ul style="list-style-type: none"> • nadenken over zorgwensen; • bespreken van zorgwensen; • vastleggen van zorgwensen. 	Verken uw wensen voor zorg en behandeling (keuzehulp) Thuisarts.nl
Praatkaarten voor zorgverleners met begrijpelijke uitleg over kanker	De praatkaart bevat begrijpelijke informatie in beeld en woord en kan gebruikt worden in de spreekkamer. De informatie gaat over de diagnose, behandeling en late gevolgen van kanker.	Praatkaarten voor zorgverleners met begrijpelijke uitleg over kanker NFK
Wat ertoe doet	Wat ertoe doet helpt duidelijk te maken wat voor jou belangrijk is in je leven, met behulp van vier vragen.	Wat er toe doet - Wat er toe doet WETD_BROCHURE_4_pag.pdf (watertoedoet.info)
Samen beslissen met een keuzekaart	De keuzekaart kan helpen bij Samen beslissen.	Overzicht keuzekaarten Thuisarts.nl Meer informatie voor patiënten: Keuzekaart (patientenfederatie.nl) Meer informatie voor zorgverlener: Keuzekaart Federatie Medisch Specialisten (demedischspecialist.nl)
Gesprekskaart voor patiënten met beperkte gezondheidsvaardigheden	De gesprekskaart is te gebruiken wanneer je het lastig vindt om precies te vertellen wat je klachten zijn of als je niet goed weet met wie je welke klachten kunt bespreken.	Gesprekskaart voor patiënten met beperkte gezondheidsvaardigheden - Pharos
Checklist herkennen laaggeletterdheid en beperkte gezondheidsvaardigheden	De checklist kan hulp bieden bij het herkennen van laaggeletterdheid en hoe te communiceren op een begrijpelijk manier.	Herkennen laaggeletterdheid en beperkte gezondheidsvaardigheden - checklist - Pharos

3. Samen beslissen met **ouderen met kanker**

Ingezette methoden	Beschrijving	Waar te vinden?
Zingeving	Overzicht van bij wie je terecht kunt met zingevingvragen.	Agora-infographic-DEF
Terugvraagkaart	Met de terugvraagmethode (terugvertelmethode) kun je als zorgverlener nagaan of jouw boodschap goed is overgekomen.	Terugvraagmethode - kaart - Pharos
Zakkaartje Samen beslissen	4 stappen van gedeelde besluitvorming.	Zakkaartje_SamenBeslissen_2020.indd (begineengoedgesprek.nl)
Toolbox Samen beslissen	Onderwijs modules voor zorgverleners.	Toolbox Samen Beslissen - Radboudumc
Animatie passend behandelplan	Animatie waarin je kunt zien hoe je tot een passend behandelplan komt.	Passend behandelplan UMCG - YouTube
Uitnodigingsbrief polibezoek voor nieuwe patiënten op de polikliniek	Deze brief bevat informatie over het bezoek aan de ouderengeneeskunde en het geriatrisch onderzoek dat wordt afgenomen tijdens het polibezoek.	

Opgeleverde producten	Beschrijving	Waar te vinden?
Animatie OPT-tool	Outcome Prioritization Tool. Animatiefilmpje over het gebruik van deze tool om voorkeuren van patiënten te kunnen bespreken.	(37) Outcome Prioritization Tool (OPT) - YouTube
Informatiepakket Samen beslissen zorgverleners	Pakket met linkjes naar bestaande websites - zie methoden.	Document
Informatiepakket Samen beslissen voor patiënten	Pakket met linkjes naar bestaande websites - zie methoden.	Document
Implementatiegids	Gids met projectresultaten en stappenplan voor implementatie in de eigen praktijk.	Implementatiegids

Gebruikte scholing	Beschrijving	Waar te vinden?
Van patiënt naar persoon	Scholing ontwikkeld voor multidisciplinaire groep zorgverleners. Gericht op beter begrip van persoonsgerichte besluitvorming en praktische hulpmiddelen om aan de slag te gaan.	Van patiënt naar persoon (umcg.nl)
E-learning Uitkomstgerichte zorg	De e-learning bestaat uit korte modules van ongeveer 15 min.	E-learning: De Kern van Samen Beslissen Kennisplatform Uitkomstgerichte Zorg

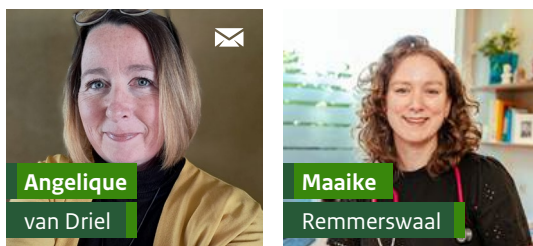
4. ACP in de eerste lijn

Het advance-care-planninggesprek (ACP) wordt steeds vaker in de huisartsenpraktijk gevoerd. Het streven is om van 60% van de kwetsbare ouderen na 2 jaar vastgelegde keuzes in kaart te hebben. Met dit project wil Rijnmond dokter een impuls geven door huisartspraktijken, wijkverpleegkundigen en ouderen gezamenlijk te laten optrekken in de gespreksvoering en registratie.

Uitvoerders

Rijnmond dokter (voorheen IZER Ketenzorg), Laurens (VVT-organisatie), Topicus (ICT-leverancier), Samergo (ROS) GENERO (ouderenzorgnetwerk) en Zilveren Kruis

Projectleider

Wat ging goed?

- Binnen de wijk een gezamenlijke visie opstellen voor hetzelfde uitgangspunt.
- Het gebruik van laagdrempelige wensenboekjes.
- Training en scholingen van zorgverleners.
- Brede communicatie binnen netwerk.
- Het vanuit de inhoud starten met een project (niet vanuit beleid), samen met de andere partijen die hier ook vanuit de inhoud mee zijn gestart of willen starten. Ook samen met burgers en patiënten.

Wat kan volgende keer anders?

- De doelstelling minder ambitieus maken, rekening houden met de tijd die het voeren van de gesprekken vergt van de huisartspraktijk.
- Naast de doelstelling van het percentage geregistreerde ACP-projecten, ook doelstellingen vaststellen voor de 'zachte' resultaten die het project oplevert.
- Vanuit de start meer middelen vrijmaken voor:
 - o Projectoverleg en het aangaan van samenwerking. Dit kost gewoon veel meer tijd dan aan de voorkant ingecalculereerd was.
 - o Praktijkmaterialen. Gebleken is dat je met het juiste materialen zorgverleners gestimuleerd worden om aan de slag te gaan.
- De wijknetwerken kenden geen vaste samenstelling. Het open karakter maakte het laagdrempelig om aan te haken en zo een brede, grote groep professionals te bereiken. Maar voor de continuïteit is het fijn om een vaste samenstelling te hebben.

Welke uitkomst informatie is gebruikt?

In de wijknetwerken hebben 20 praktijken deelgenomen. Zij hebben 47% van de door kwetsbare ouderen vastgelegde keuzes in VIP-live geregistreerd. Dit percentage is lager dan vooraf beoogd, mede omdat het veel tijd kost om afspraken te kunnen vastleggen. Nieuwe ACP-gesprekken voeren kost meer tijd dan vooraf beoogd, temeer er toestemming van de patiënt voor nodig is.

ER zijn ook 11 huisartsenpraktijken die niet hebben deelgenomen aan de wijknetwerken, maar wel ACP-gesprekken registreren in VIP-live. De verwachting is dat meer praktijken aansluiten en dat het aantal registraties toeneemt.

Regionaal zijn er voor meer dan 500 patiënten ACP-afspraken in VIP-live vastgelegd.

Waar is meer informatie over dit project te vinden?

[Advance care planning - Rijnmond Dokters](#)

4. ACP in de eerste lijn

Ingezette instrumenten	Beschrijving	Waar te vinden?
Wensenboekje GENERO	Fysieke en digitale variant van het wensenboekje. Het wensenboekje heeft als doel om ouderen te prikkelen na te denken over hun wensen.	https://www.genero.com/acp
VIP-live academy (leeromgeving)	Uitleg hoe men een ACP-formulier kan invullen in VIP-live. Uitleg hoe men als huisarts op de HAP een ACP-formulier kan downloaden.	ACP - Opstellen van een ACP - VIP-live Academie ACP - Inzien van een ACP op de HAP - VIP-live Academie
Gestandaardiseerd ACP-formulier in VIP-live	Gestandaardiseerd formulier in VIP-live, in te vullen vanuit de huisartspraktijk. Zie palliaweb voor het formulier. Voor de uniformiteit heeft Laurens heeft een formulier ontwikkeld met dezelfde vraagstelling (eigen bewoordingen).	Handleiding: https://support.viplive.nl/hc/nl/articles/4858034236445-Advance-Care-Planning-ACP
Ingezette methoden	Beschrijving	Waar te vinden?
Projectinrichting en uitvoering	Gezamenlijke inrichting van het project (o.a. opstellen visiedocument en factsheet), de inzet van <i>liberating structures</i> in wijknetwerken voor ACP, kennissessies in de wijk waaronder ook het gebruik van een starterskit en een infographic ACP voor wijknetwerken, inzet van Siiloo-app en ervaring van verpleegkundig consulenten met praktijkbezoeken ACP.	Meer weten? Neem contact op met de projectleider.
Opgeleverde producten	Beschrijving	Waar te vinden?
Webpagina's Rijnmond Dokters.nl	Pagina's ouderenzorg en ACP met nieuwsbrieven, interviews, promotiefilmpje VIP-live registratie huisartsenpraktijken en HAP, nieuwsartikelen RD, Ineen, Laurens.	Ouderenzorg - Rijnmond Dokters Advance care planning - Rijnmond Dokters Project ACP in de eerste lijn - YouTube Website Rijnmonddokters
Registratieformulier VIP-live en afgestemd formulier binnen Laurens	Een eenduidig en uniform document voor wijkverpleegkundige en huisartsenpost en registratie in VIP-live.	
Visiedocument	Afstemmingsdocument en gedeelde visie op ACP.	Binnenkort beschikbaar op de website van Rijnmond Dokters Advance care planning - Rijnmond Dokters
Structuurkaart	Een kaart voor huisartsen voor het voeren van een ACP-gesprek.	Binnenkort beschikbaar op de website van Rijnmond Dokters Advance care planning - Rijnmond Dokters

4. ACP in de eerste lijn

Gebuurkte scholing	Beschrijving	Waar te vinden?
Kennisbuffet registratie ACP in VIP-live	Doel: uitleggen hoe registratie in VIP-live werkt en waarom dat relevant is. Doelgroep: praktijkondersteuners en praktijkverpleegkundigen Rijnmond Dokters. Docent: kaderhuisarts ouderengeneeskunde.	Digitale scholing
Scholing 'Signalering en gespreksvoering' verzorgenden	Doel: vertrouwd raken met signaleren en gespreksvoering Doelgroep: verzorgenden Laurens Docent: geestelijke verzorgers, wijkverpleegkundige en trainingsacteurs GENERO	Verzorgd door Genero
Scholing 'ACP en de spelregels'	Doel: uitleg terminologie, kennis over regelgeving en de toepasbaarheid in de huisartspraktijk, inzicht in informatie-uitwisseling. Doelgroep: Huisartsen en POH's Rijnmond Dokters. Docent: hoogleraar gezondheidsrecht Erasmus Universiteit.	Verzorgd door Erasmus Universiteit
Scholing 'Zin en onzin van behandeling op hoge leeftijd'	Doel: aan de hand van oncologische ziektebeelden bewustwording en kansen zien in de afstemming met de tweede lijn. Doelgroep: huisarts, VS, PA Rijnmond Dokters. Docent: internisten interne geneeskunde en internist ouderengeneeskunde.	Verzorgd door Erasmus Universiteit
Scholing 'ACP toegepast in de praktijk'	Doel: vertrouwd raken met ACP en de mogelijkheden in de huisartspraktijk. Doelgroep: huisartsen en POH's Rijnmond Dokters. Docent: kaderhuisarts ouderengeneeskunde.	Digitale bijeenkomst
Workshop 'In gesprek over zingeving'	Wijkbijeenkomst voor Oude noorden	Verzorgd door Samen 010
E-learning ACP	Doel: bewustwording ACP bevorderen, inzicht in de taken en rollen, casuïstiek oefenen. Doelgroep: huisartsen, praktijkondersteuners, VS.	Maatwerk scholing verzorgd door SBD Groep voor POH-er, huisarts en doktersassistenten

5. Verbetering van de besluitvorming **wel of geen ic-opname en reanimatie bij ouderen** door middel van de gepersonaliseerde transmurale behandelgrenzen gesprekshulp

Bij een opname gebeurt er zo veel met een patiënt. Een zorgvuldig gesprek over mogelijke ic-opname en reanimatie is niet altijd mogelijk. De 'behandelgrenzen gesprekshulp' ontwikkeld door Zorggroep Synchron/HUMO kan het gesprek van Samen beslissen met kwetsbare ouderen, huisarts en specialist over ic-opname en reanimatie verbeteren.

Uitvoerders

- Indiener: Zorggroep Synchron/HUMO
- Gesprekshulp-doorontwikkeling: ANBO, NIV, NVIC, NVSHA, Stichting Makkelijk Lezen, PatientPlus
- Implementatie: PatientPlus
- Zorgregio's: Uden (HUMO/Bernhoven), Alkmaar (HONK/NWZ), Amsterdam Noord-West (Flexdokters/BovenIJ)
- Zorgverzekeraars: VGZ en CZ

Projectleider

Wat ging goed?

Met een multidisciplinair team de gesprekshulp (door)ontwikkelen, de implementatie in drie verschillende regio's uitproberen, de stuurgroep- en werkgroepbijeenkomsten organiseren en een papieren versie van de gesprekshulp ontwikkelen.

Wat kan volgende keer anders?

Eerder een go/no-go-moment afspreken met de regio's (we hebben nu lang gezocht naar nieuwe regio's), de trainingen dichter op de kick-off plannen, meer data uit de huisartsenpraktijken proberen te krijgen.

Welke uitkomst informatie is gebruikt?

We hebben de pijlers (1) proces, (2) doelmatigheid, (3) patiënt en (4) zorgverlener gebruikt om informatie te verzamelen met de indicatoren: uitreikfrequentie (digitaal / papier), invulpercentage, voorkeuren, gedrag, kennis, tevredenheid, toegankelijkheid en gebruiksvriendelijkheid.

Waar is meer informatie over dit project te vinden?

<https://patientplus.info/passendezorgkwetsbareouderen/>
www.patientplus.info
www.humovoorhuisartsen.nl

5. Verbetering van de besluitvorming **wel of geen ic-opname en reanimatie bij ouderen** door middel van de gepersonaliseerde transmurale behandelgrenzen gesprekshulp

Ingezette methoden	Beschrijving	Waar te vinden?
Vragenlijsten effectmeting	Nulmeting, interventiemeting.	www.qconsultzorg.nl/zorgverlenernul www.qconsultzorg.nl/zorgverleneffect www.qconsultzorg.nl/patientnul www.qconsultzorg.nl/patienteffect
Interview-vragen	Kwalitatieve interventiemeting.	Beschikbaar via qconsult.nl
VBHC-prijs nominatie video	Video.	https://vbhcprize.com/improved-shared-decision-making-of-resuscitation-and-icu/
Kick-off en training zorgverleners door PatientPlus	Presentatie over het toepassen van de digitale omgeving van PatientPlus.	Nadere informatie is te verkrijgen bij PatientPlus.

Opgeleverde producten	Beschrijving	Waar te vinden?
Gesprekshulp Behandelgrenzen		Digitaal: Ouderenzorg Humo voor huisartsen https://www.keuzehulp.info/front-page/keuzehulpen/behandelgrenzen/ De folder is ook te vinden via het Asz en opvraagbaar bij de projectleider.
Folder met verdiepende informatie bij keuzehulp Behandelgrenzen voor zorgverleners	A4 met verdiepende informatie en onderbouwing voor zorgverleners.	Digitaal: https://www.keuzehulp.info/front-page/keuzehulpen/behandelgrenzen/
Borgings- en opschalingsplan	Instrument om ook te starten met Samen Beslissen met kwetsbare ouderen over behandelgrenzen (met een behandelgrenzen gesprekshulp)	https://patientplus.info/passendezorg/kwetsbareouderen/
Effectevaluatie	Resultaten project uitgevoerd door Q Consult Zorg.	https://patientplus.info/passendezorg/kwetsbareouderen/

Gebruikte scholing	Beschrijving	Waar te vinden?
Training Q Consult Zorg	Scholing 'Gespreksvaardigheden over Samen Beslissen rondom behandelgrenzen'.	Nadere informatie opvraagbaar bij projectleider en via Q Consult Zorg.

6. Beslissen bij vraagstukken kwetsbare ouderen in de laatste levensfase; **proactieve zorgplanning-ACP in Drenthe**

In Drenthe en omgeving werken verschillende organisaties samen aan het bevorderen van het gesprek over de laatste levensfase. Dit gebeurt via multidisciplinaire samenwerking en implementatie van advance care planning (ACP) en een bewustwordingscampagne voor inwoners. De samenwerking vindt plaats tussen organisaties uit welzijn, zorg, huisartsenzorg en ziekenhuizen, aangesloten bij de Alliantie Drentse zorg met ouderen, Netwerk Dementie Drenthe en Netwerken Palliatieve Zorg Drenthe-Steenwijkerland.

Uitvoerders

Dokter Drenthe, Zorgtafel Drenthe, Alliantie Drentse Zorg met Ouderen, Netwerk Dementie Drenthe en de Netwerken Palliatieve Zorg Drenthe-Steenwijkerland

Projectleider

Voorbereiding ►►
Laatste Levensfase

Wat ging goed?

We zouden dit project weer net zo breed aanpakken met deze drie netwerken en Denktank 60+.

Wat kan volgende keer anders?

Meer tijd in plannen voor het maken van transmurale werkafspraken ACP. Dat kost meer tijd en doorzetten dan van tevoren verwacht.

Welke uitkomst informatie is gebruikt?

In Drenthe hebben we gemonitord met hoeveel kwetsbare ouderen een gesprek is gevoerd over het levenseinde en vastgelegd in het Huisarts Informatie Systeem (HIS) of in het ACP-plan in VIP-live. Hier is voor de projectperiode een toename te zien van 14% naar 50%. Alle deelnemende zorgorganisaties zijn gestart met implementatie van de ACP-gespreksvoering. Zo'n 500 verpleegkundigen, verzorgenden, casemanagers dementie en POH'ers zijn getraind in gespreksvoering ACP en pakken dit op in de praktijk.

Waar is meer informatie over dit project te vinden?

www.voorbereidinglaatstelevensfase.nl

www.acpdrenthe.nl

6. Beslissen bij vraagstukken kwetsbare ouderen in de laatste levensfase; **proactieve zorgplanning-ACP in Drenthe**

Ingezette instrumenten/opgeleverde producten	Beschrijving	Waar te vinden?
Voorlichting over voorbereiding en hulpmiddelen laatste levensfase	<ul style="list-style-type: none"> • Website Voorbereiding laatste levensfase. • Folder Bent u voorbereid op uw laatste levensfase. • Flyer Eenvoudige wilsbeschikking. • Wensenboekje voor inwoners • Informatie over vroegtijdig in gesprek gaan over het levenseinde: filmpjes voorbereiding laatste levensfase. 	www.voorbereidinglaatstelevensfase.nl
ACP Drenthe	Webpagina professionals.	www.acpdrenthe.nl
ACP-stappenplan	Stappenplan voor zorgverlener over rol en taken om in gesprek te gaan over het levenseinde, vastleggen van gegevens en samenwerking met andere zorgverleners.	www.acpdrenthe.nl
Signaleringsfolder	Een signaleringsfolder voor achteruitgang voor huishoudelijk medewerkers en medewerkers welzijn, mantelzorgers, vrijwilligers, buurtwerkers etc.	
Toolkit voorlichting	Toolkit om voorlichtingsbijeenkomsten te organiseren over voorbereiding op de laatste levensfase.	
Online talkshow bij opstart project	Online talkshow, georganiseerd in coronatijd voor alle betrokken organisaties om opstartprojecten te delen.	https://www.voorbereidinglaatstelevensfase.nl/drenthe/over-ons

Ingezette methoden	Beschrijving
Opzet projectenstructuur	Kleine stuurgroep, projectgroep en werkgroepen. Inzet van nieuwsbrieven ACP Drenthe (informerende van alle betrokken organisaties en huisartsen over de voortgang van het project en delen van goede voorbeelden).
ACP-implementatieplan	Voorbeeld van implementatieplan voor organisaties om ACP te implementeren in de praktijk.
Film patiëntreis en instructies	Film voor eerste lijn over hoe het ACP-gesprek te voeren, vast te leggen en samen te werken met andere zorgverleners.
Voorlichtingsbijeenkomsten voor inwoners, o.a. Dood uit de pot.	Voorlichtingsbijeenkomsten om inwoners te informeren over het belang van op tijd in gesprek te gaan over het levenseinde en de laatste levensfase, met inbreng huisarts, notaris, toneel, bedside singers, verhalenverteller en informatiemarkt.
Ondersteuning zorgorganisaties en huisartsen	Coaching en ondersteuning van zorgorganisaties en huisartsen bij implementatie van ACP door projectleiders ACP.
ICT VIP-live	<ul style="list-style-type: none"> • ACP-plan, zich baar op de HA-post. • Leesrechten hulpverleners uit zorgnetwerk. • Memo Spoedzorg.
Opstellen transmurale werkafspraken	<ul style="list-style-type: none"> • Markeren. • Mdo-overleg. • 3 patiëntgroepen gedefinieerd.

6. Beslissen bij vraagstukken kwetsbare ouderen in de laatste levensfase; **proactieve zorgplanning-ACP in Drenthe**

Gebruikte scholing	Beschrijving	Waar te vinden?
Organiseren van trainingen gespreksvoering ACP en implementatie in de praktijk	Training gespreksvoering ACP voor wijkverpleegkundigen, verzorgenden, POH, praktijkverpleegkundigen, casemanagers dementie etc. (digitale training met trainer en acteur).	Samenwerking met Tijhaar Coaching.

7. Langer verantwoord thuis bij dementie; uitkomsten benutten voor Samen beslissen met kwetsbare ouderen en hun mantelzorgers

Dit project draagt met de uitkomsten van de Samen beslis-gesprekken en uitkomsten over leefgedrag bij aan het maken van nieuwe uitkomst-informatie over de doelgroep ouderen met dementie. Het project levert 'zachte' uitkomst-informatie op. Door de al ingezette goede gesprekken in de thuissituatie en de toepassing van de Wet Zorg en Dwang is in een eerder stadium via bestaande gespreksmodellen de uitkomst-informatie te verwerken. Het project levert ook 'harde' uitkomst-informatie op, door inzet van bestaande technologie, waarmee inzicht in leefgedrag van betrokken cliënten wordt verkregen en die gebruikt kan worden als uitkomst-informatie. Verder komen er omschreven uitkomstprofielen beschikbaar, die valide basis geven om samen verantwoord te beslissen over de gewenste woon- en leefomstandigheden.

Uitvoerders

Zeeuwse Zorgschakels, SVRZ, WVO Zorg, ZorgSaam, Alzheimervereniging, Zeeuwse Zorg Coalitie, Erasmus School of Health Policy and Management, UCR, Manteling, Periscaldes/ZHCO, Nucleus CZ zorgverzekeraar, SWYCS, JAIN

Projectleider

Wat ging goed?

Samenwerking met de verschillende stakeholders, zodat cliëntperspectief, visie op zorg en welzijn, visie op technologie bij elkaar gebracht kunnen worden.

Wat kan volgende keer anders?

Cliënt en diens netwerk in een eerdere fase van het project betrekken, om zo steeds de juiste keuze voor technologie te maken. En meer aandacht voor waarborgen van de gebruikte technologie.

Welke uitkomst-informatie is gebruikt?

Informatie uit het goede gesprek. Het model is gebaseerd op model van Vilans (Stappenplan - Samen beslissen met ouderen). Ook informatie uit leefstijl-monitoring.

Waar is meer informatie over dit project te vinden?

www.samenbeslissenzeeland.nl

7. Langer verantwoord thuis bij dementie; uitkomsten benutten voor Samen beslissen met kwetsbare ouderen en hun mantelzorgers

Ingezette instrumenten	Beschrijving	Waar te vinden?
Gespreksmodel	Eigen model op basis van Vilans stappenplan.	Stappenplan - Samen beslissen met ouderen (vilans.nl)
Leefstijlmonitoring	Sensoren koelkast, beweging in ruimte, watermeter.	IoT in de zorg - SWYCS
Kenniscafé	Presentatie einde project.	Filmpje volgt op LinkedIn.

Ingezette methoden	Beschrijving	Waar te vinden?
LinkedIn	LinkedIn-groep Samen Beslissen Zeeland	11) Samen Beslissen Zeeland: overzicht LinkedIn
Website burgers	Website.	Home Samen beslissen (samenbeslissenzeeland.nl)
Community professionals	Besloten website voor betrokken zorgprofessionals.	Home Samen beslissen (samenbeslissenzeeland.nl)
Flyer aanbod technologie	Uitleg over sensoren en contactgegevens.	Op te vragen bij de projectleider.
Projectmatig werken	Stuurgroep, projectgroepen per organisatie, begeleidingscommissie.	

Opgeleverde producten	Beschrijving	Waar te vinden?
Gesprekskaartje	Voor de professional als herinnering.	Op te vragen bij de projectleider.
Filmpje Omroep Zeeland	Filmpje over leefstijlmonitoring.	Dankzij sensoren langer thuis wonen: 'Als dit werkt, is het fantastisch!' - Omroep Zeeland
Praatplaat slotbijeenkomst	Visuele weergave van opbrengsten tijdens slotbijeenkomst.	Op te vragen bij de projectleider

Gebruikte scholing	Beschrijving	Waar te vinden?
Scholing aan zorgverleners	3 groepen professionals geschoold incl. e-learning en terugkombijeenkomst.	Deelnemen - DialogueTrainer

Overig	Beschrijving	Waar te vinden?
JAIN Challenge pitch	Pitch als finalist voor JAIN Challenge 2023 prototype.	JAIN Challenge 2023 - YouTube
SWYCS over JAIN Challenge	Bericht op website SWYCS over winnen JAIN Challenge 2023.	JAIN Challenge 2023 gewonnen! - SWYCS